Europese Commissie
Directoraat-generaal Landbouw

Biologische Landbouw

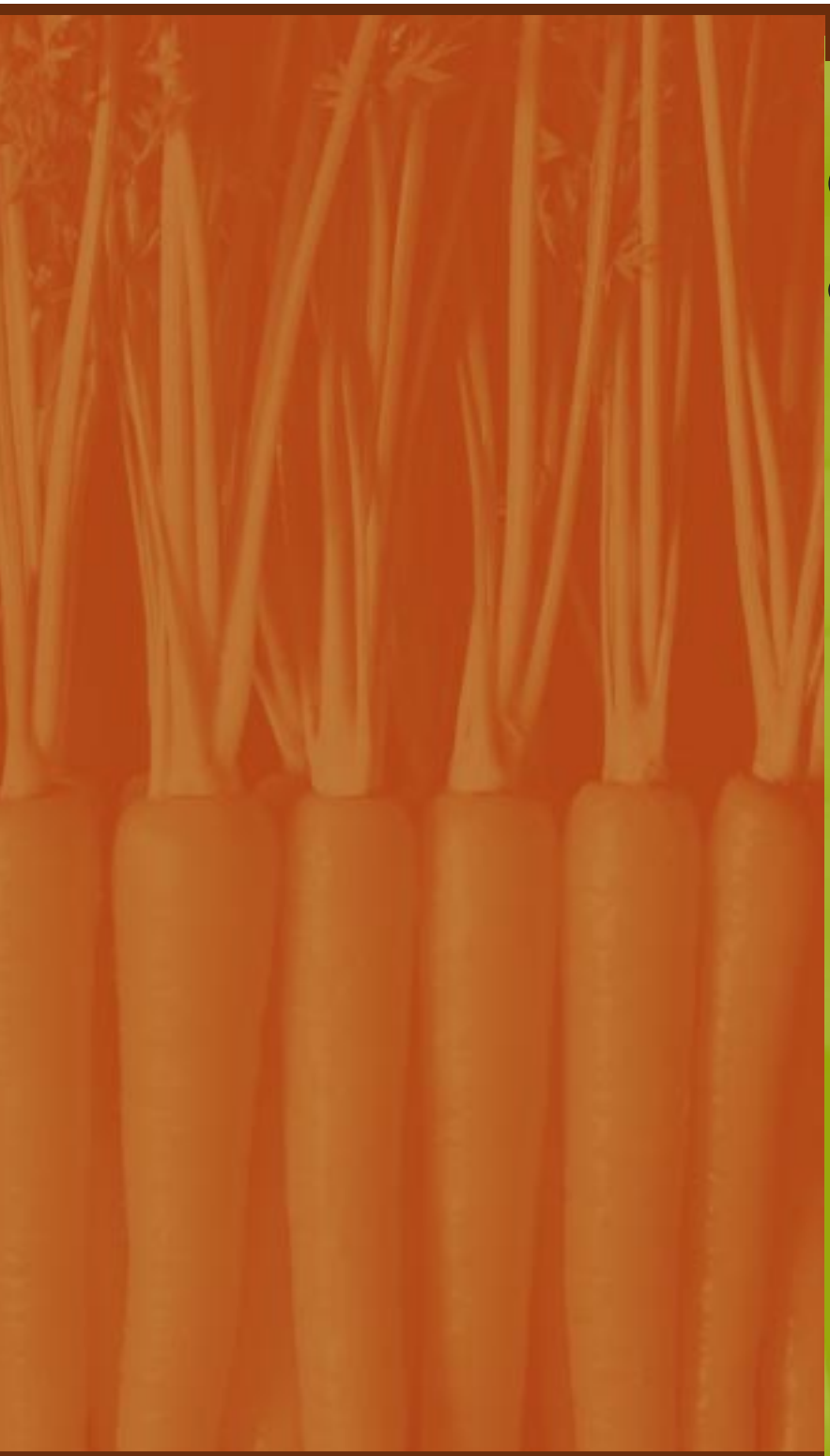

Gids betreffende de communautaire regelgeving

Meer gegevens over de Europese Unie vindt u op Internet
via de Europaserver (http://europa.eu.int)

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 2001

Auteurs: Gwénaelle Le Guillou en Albérik Scharpé.

De Commissie is niet aansprakelijk voor de inhoud van deze publicatie.

ISBN 92-894-0366-7

© Europese Gemeenschappen, 2000
Overname met bronvermelding toegestaan.

Printed in Belgium

GEDRUKT OP GERECYCLEERD PAPIER

Inhoud

Inleiding 3

Oorsprong, ontwikkeling en definitie van biologische landbouw 4

De communautaire regelgeving 10

Mogelijke toekomstige ontwikkelingen van de regelgeving 24

Bijlagen *26*
– Bijlage A
De technische bijlagen van Verordening (EEG) nr. 2092/91
– Bijlage B
Lijst van derde landen waarvan producten van de biologische landbouw in de Europese Unie worden ingevoerd
– Bijlage C
De verschillende versies van het communautaire logo

Biologische landbouw in het nieuwe millennium

Op 27 en 28 mei 1999 hebben de Oostenrijkse regering en de Commissie in Baden (Oostenrijk) een conferentie gehouden met als thema "Biologische landbouw in de Europese Unie – Vooruitzichten voor de 21e eeuw". Tijdens deze conferentie is vastgesteld dat het aantal hectaren grond waarop biologische landbouw wordt bedreven of waarop naar biologische landbouw wordt overgeschakeld, is toegenomen van ongeveer 900 000 hectare in 1993 tot ongeveer 2,9 miljoen hectare in 1998. Daarbij is erkend dat deze vorm van landbouw een groeipotentieel heeft en zou kunnen groeien van de huidige 2% tot gemiddeld 5 à 10% van het Europese landbouwareaal in 2005. Behalve door de (…) regelgeving en door de communautaire maatregelen voor financiële steun die zijn getroffen ten behoeve van milieuvriendelijke landbouwpraktijken, lijkt deze ontwikkeling vooral te zijn bevorderd door een toenemende belangstelling van consumenten en producenten voor een duidelijk milieuvriendelijke vorm van landbouw.

(Uit: "De toestand van de landbouw in de Europese Unie – (Verslag 1999)" – COM(2000) 485 def. van 26 juli 2000).

Inleiding

In juni 1991 heeft de Raad zijn goedkeuring gehecht aan Verordening (EEG) nr. 2092/91 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen. Die verordening is meermaals aangevuld, met name in 1999 toen de Raad de werkingssfeer ervan heeft uitgebreid tot de biologische veeteelt.

Het initiatief voor deze regelgeving was genomen in het kader van de hervorming van het gemeenschappelijk landbouwbeleid, dat in het begin tot doel had de productiviteit in de landbouwsector te verhogen om in de Europese Gemeenschap een hoge zelfvoorzieningsgraad te bereiken.

Aangezien die doelstelling op het einde van de jaren tachtig ruimschoots was bereikt, is men zich gaandeweg meer gaan toeleggen op andere doelstellingen, zoals promotie van kwaliteitsproducten en milieubescherming in de landbouw. Die twee doelstellingen hebben de tot dan toe marginaal gebleven biologische landbouw aanzienlijke groeikansen gegeven.

Sinds de regelgeving inzake de biologische productiemethode in 1992 in werking is getreden, zijn tienduizenden landbouwbedrijven overgeschakeld naar die productiemethode en het ziet ernaar uit dat die tendens zich de komende jaren zal doorzetten. Daarnaast is ook de belangstelling van de consument en van de handel voor de producten van de biologische landbouw sterk toegenomen.

Met Verordening (EEG) nr. 2092/91 heeft de Raad een communautair kader vastgesteld waarin de voorwaarden waaraan een product moet voldoen om een aanduiding inzake de biologische productiemethode te mogen dragen, nauwkeurig worden omschreven. De regeling is tamelijk ingewikkeld omdat niet alleen de landbouwproductiemethode wordt omschreven, maar ook wordt voorzien in voorschriften voor de etikettering, verwerking en controle van producten van de biologische landbouw, en voor het handelsverkeer binnen de Gemeenschap en de invoer uit derde landen van dergelijke producten.

Deze brochure is met name bestemd voor wie uit persoonlijke belangstelling of beroepshalve elementaire informatie wenst over de ontwikkeling van de biologische landbouw en over de harmonisering ervan in de Europese Unie via de genoemde regelgeving[1].

1 *De financiële steunmaatregelen van de Gemeenschap waarvoor biologische landbouw onder bepaalde voorwaarden in aanmerking kan komen zijn vooralsnog niet in deze brochure opgenomen.*

Oorsprong, ontwikkeling en definitie van biologische landbouw

Oorsprong en ontwikkeling van biologische landbouw en harmonisering

Oorsprong van de opkomst van een nieuwe landbouwproductiemethode: stromingen

Biologische landbouw is het resultaat van het denken over en de ontwikkeling van verschillende alternatieve landbouwproductiemethodes waarmee sinds het begin van de 20e eeuw voornamelijk in Noord-Europa is gestart.

Daarbij moeten in het bijzonder drie stromingen worden vermeld:

- De **biodynamische** landbouw, die ontstaan is in Duitsland onder impuls van Rudolf Steiner;
- De **natuurlijke** landbouw **(organic farming)**, die in Engeland is ontstaan op basis van de stellingen van Sir Howard in zijn Agricultural Testament (1940);
- De **biologische** landbouw, ontwikkeld in Zwitserland door Hans Peter Rusch en H. Müller.

In die verschillende bewegingen, waaruit de door de communautaire wetgeving beschermde termen zijn voortgekomen, werd het verband tussen landbouw en natuur en het respect voor het natuurlijk evenwicht, zij het met enige nuances, als essentieel beschouwd, en werd dus afstand genomen van een veeleer dirigistische benadering van de landbouw, waarbij door allerlei ingrepen naar een maximaal rendement wordt gestreefd met behulp van verschillende synthetische producten.

Ondanks het bestaan en de kracht van dergelijke ideeën is de biologische landbouw in Europa lange tijd in een embryonaal stadium blijven steken.

Ontwikkeling van de biologische landbouw

Gedurende de jaren vijftig had de landbouw als voornaamste taak om door middel van een zeer sterke verhoging van de landbouwproductiviteit in de onmiddellijke voedselbehoefte te voorzien en de zelfvoorzieningsgraad in de Europese Gemeenschap te verhogen. Het is dan ook begrijpelijk dat de biologische landbouw in die context slechts met moeite enige positieve respons kreeg.

Aan het einde van de jaren zestig en vooral in de jaren zeventig wordt men zich er echter steeds sterker van bewust dat het milieu moet worden beschermd, waarbij de biologische landbouw adequate antwoorden blijkt te kunnen bieden. Nieuwe verenigingen worden opgericht voor producenten, consumenten en anderen die belang hechten aan ecologie en een nauwer met de natuur verbonden leven. Die verenigingen stellen hun eigen productdossiers op met in acht te nemen productieregels.

De biologische landbouw breekt echter pas helemaal door in de jaren tachtig. Deze nieuwe productiemethode en de belangstelling van de consument voor de producten ervan blijven namelijk toenemen, niet alleen in de meeste Europese landen, maar ook in landen zoals de Verenigde Staten, Canada, Australië en Japan. Het aantal producenten stijgt aanzienlijk en ook op het gebied van de verwerking en de verkoop van biologische producten worden initiatieven genomen.

Die voor de ontwikkeling van de biologische landbouw gunstige context vloeit grotendeels voort uit de herhaaldelijk geuite verlangen van de consument om over gezonde en milieuvriendelijker producten te kunnen beschikken. In samenhang daarmee vindt de biologische landbouw geleidelijk erkenning bij de overheidsdiensten, die deze tak van landbouw opnemen in hun onderzoekprogramma's en voor de sector passende regelgeving vaststellen (zoals in Oostenrijk, Frankrijk en Denemarken). Voorts worden ook door bepaalde lid-

staten zowel op nationaal als op regionaal niveau subsidies toegekend ten behoeve van deze soort landbouw.

Ondanks alle inspanningen is de biologische landbouw in die periode niet zichtbaar genoeg: er bestaat bij de consument verwarring over het begrip biologische landbouw zelf en over de beperkingen die ermee samenhangen.

De verwarring is hoofdzakelijk toe te schrijven aan het bestaan van verschillende "scholen", het ontbreken van eenheid in de gebruikte terminologie, de uiteenlopende manieren van aanbieden van de producten, aan de mengelmoes van aanduidingen als "biologische producten", "kwaliteitsproducten", "natuurlijke producten", enz. Deze verwarring wordt bovendien nog versterkt door het frauduleuze gebruik van de aanduiding waarin naar die productiemethode wordt verwezen.

Aantal erkende biologische bedrijven of bedrijven in de omschakelingsfase

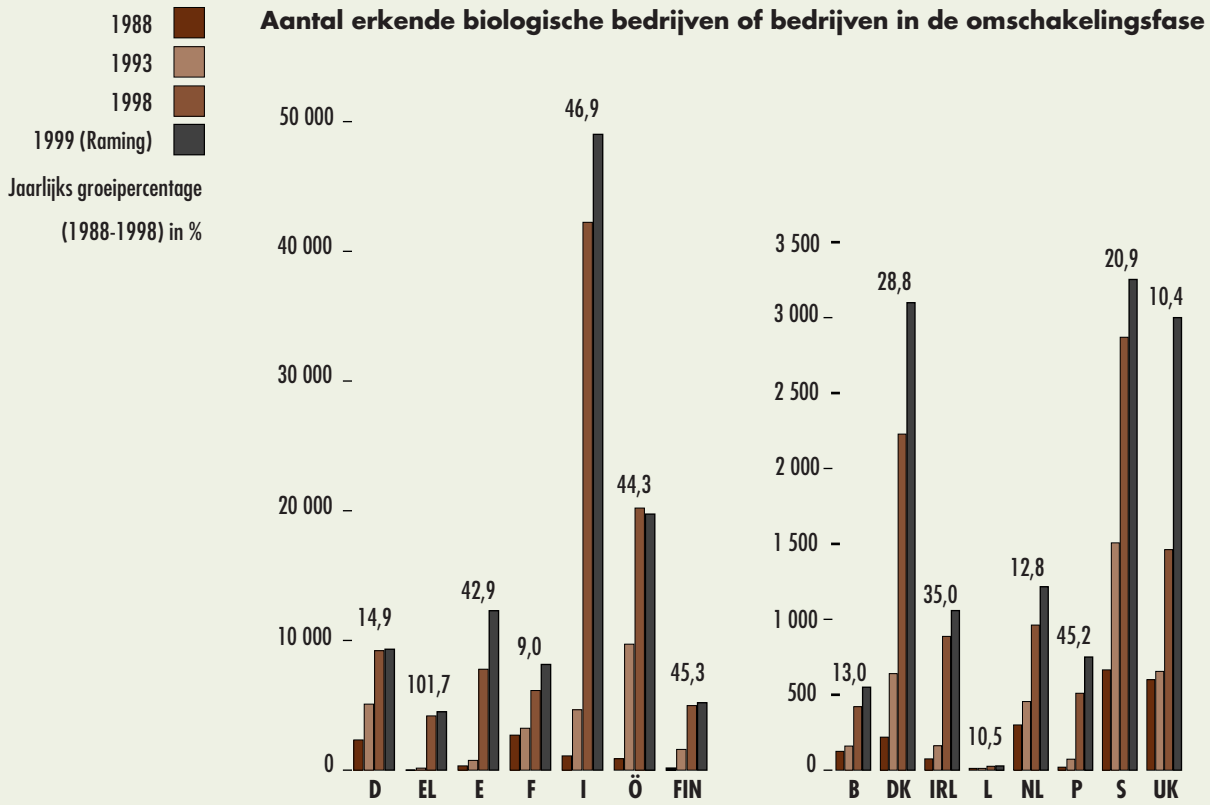

Bron: Nicolas Lampkin, Welsh Institute of Rural Studies, University of Wales

Officiële erkenning en ordening van de biologische landbouw in de Europese Unie

In die situatie leek vaststelling van een regelgevend kader het middel om de biologische landbouw in staat te stellen om op geloofwaardige wijze een vaste plaats te verwerven op de specifieke markt van de kwaliteitsproducten. Dat regelgevend kader - Verordening (EEG) nr. 2092/91 - is dan ook begin jaren negentig in de Europese Gemeenschap vastgesteld. De officiële erkenning van de biologische landbouw is naderhand overgenomen door verschillende landen en werd gevolgd door initiatieven op internationaal niveau. Voorts biedt Verordening (EEG) nr. 2078/92[2] ook nieuwe mogelijkheden inzake financiële steun voor de biologische landbouw, die daarvoor vanwege zijn kenmerken in aanmerking kan komen.

Internationale erkenning van biologische landbouw

De IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) heeft in november 1998 algemene kadervoorschriften voor de biologische landbouw en de verwerking goedgekeurd. In deze in 1972 opgerichte federatie zijn alle organisaties verenigd die zich waar ook ter wereld bezighouden met biologische landbouw, zowel op het vlak van de productie als inzake certificering, onderzoek, voorlichting of promotie. De door deze organisatie opgestelde kadervoorschriften zijn niet bindend, maar ze zijn zeker richtinggevend omdat ze de stand van zaken geven ten aanzien van de productie- en verwerkingsmethodes van biologische producten.

Bovendien heeft deze organisatie een regionale groep opgericht voor de Europese Unie met het oog op een permanente dialoog met de Europese Commissie over de ontwikkeling van de biologische landbouw.

Voorts heeft de Commissie voor de Codex Alimentarius[3] in juni 1999 richtsnoeren goedgekeurd inzake de productie, de verwerking, de etikettering en de verkoop van biologisch geproduceerde voedingsmiddelen. In die richtsnoeren zijn voor plantaardige producten de beginselen met betrekking tot de biologische productiemethode vastgelegd die gelden op het niveau van het landbouwbedrijf, de behandeling van de producten, de opslag, het vervoer, de etikettering en de verkoop. Op basis van die beginselen moeten de aangesloten landen hun eigen regelgeving kunnen opstellen, waarbij evenwel rekening moet worden gehouden met specifieke nationale omstandigheden. Bovendien zullen binnenkort ook richtsnoeren worden goedgekeurd op het gebied van de biologische productie van dierlijke producten.

De FAO[4] heeft in 1999 op het gebied van de biologische landbouw ook een werkprogramma opgesteld om die sector in ontwikkelingslanden te ondersteunen.

---

2 Verordening (EEG) nr. 2078/92 van de Raad van 30 juni 1992 betreffende landbouwproductiemethoden die verenigbaar zijn met de eisen inzake milieubescherming, en betreffende natuurbeheer (PB L 215 van 30.7.1992, blz. 85), ingetrokken bij Verordening (EG) nr. 1257/1999 van de Raad van 17 mei 1999 inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) en tot wijziging en intrekking van een aantal verordeningen (PB L 160 van 26.6.1999, blz. 80).
Zie ook voetnoot nr. 1.

3 De werkzaamheden van de Commissie voor de Codex Alimentarius hebben tot doel op wereldniveau een Codex Alimentarius of voedselcode in te stellen met normen, gebruiksvoorschriften, richtsnoeren en aanbevelingen die voor voedingsmiddelen worden vastgesteld in het kader van het gezamenlijke programma van de FAO en de WHO om te zorgen voor voedselveiligheid en eerlijke handel op dat gebied.

4 FAO, Wereldvoedselorganisatie van de Verenigde Naties.

Regelgevende intitiatieven in bepaalde landen buiten de Europese Unie

Ijsland, Noorwegen en Liechtenstein hebben in het kader van de Europese Economische Ruimte regelgeving vastgesteld die is afgestemd op de communautaire wetgeving en zij nemen als waarnemers deel aan de beheerswerkzaamheden op het niveau van de Europese Commissie.

De lidstaten die zich voorbereiden op toetreding tot de Europese Unie (landen van Midden- en Oost-Europa, Cyprus, Malta, Turkije), zijn reeds, aangezien zij toch het acquis communautaire moeten overnemen, begonnen met de goedkeuring van een reeks verordeningen betreffende de biologische landbouw om op één lijn te komen met de communautaire wetgeving.

Argentinië, Australië, Canada, de Verenigde Staten, Israël, Japan, Zwitserland en andere landen hebben ook een eigen wetgeving op het gebied van biologische landbouw vastgesteld of zijn daarmee bezig.

Aantal hectaren gecertificeerde voor biologische productie gebruikte grond of aantal hectaren in de omschakelingsfase

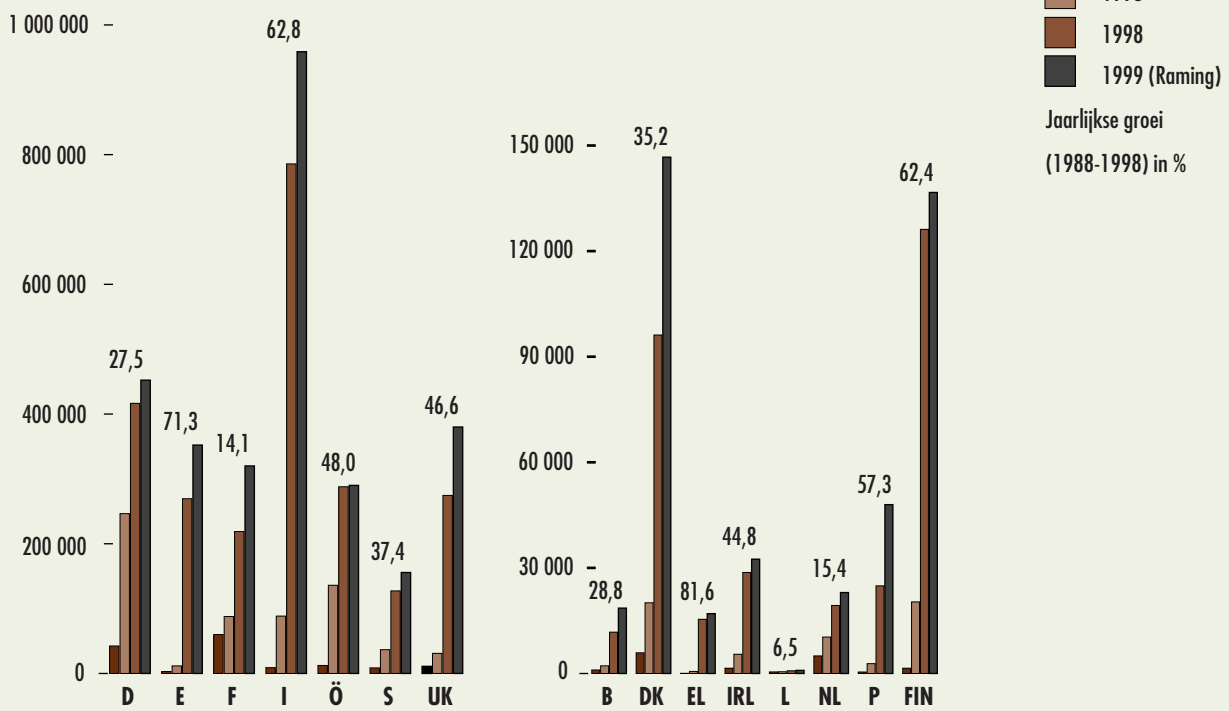

Bron: Nicolas Lampkin, Welsh Institute of Rural Studies, University of Wales

Definitie van het begrip biologische landbouw

Voor de definitie van het begrip biologische landbouw lijkt het verstandig uit te gaan van de op bijdragen van deskundigen uit de hele wereld gebaseerde definitie van de Codex Alimentarius. In de Codex wordt biologische landbouw aangemerkt als een totaalsysteem van landbouwproductie (plantaardige en dierlijke productie) waarbij de wijze van bedrijfsbeheer voorrang heeft boven de toepassing van productiefactoren van buitenaf. Vanuit die zienswijze krijgen biologische en mechanische teeltmethoden de voorkeur boven het gebruik van chemische syntheseproducten.

Volgens de richtsnoeren van de Codex moet biologische landbouw bijdragen tot de verwezenlijking van de volgende doelstellingen[5]:

- **"vergroting van de biodiversiteit in het gehele systeem;**
- **vergroting van de biologische bodemactiviteit;**
- **behoud van de vruchtbaarheid van de bodem op lange termijn;**
- **recycling van plantaardig en dierlijk afval om voedingselementen aan de bodem terug te geven, zodat het gebruik van niet-hernieuwbare grondstoffen zoveel mogelijk wordt beperkt;**
- **gebruik van hernieuwbare grondstoffen in lokaal georganiseerde landbouwsystemen;**
- **bevordering van een verantwoord gebruik van bodem, water en lucht, en maximale beperking van alle vormen van vervuiling die uit de teeltpraktijken kunnen voortvloeien;**
- **zodanige behandeling van de landbouwproducten dat, met name met het oog op de verwerking, de biologische integriteit en de essentiële kenmerken van het product in alle stadia behouden blijven;**
- **toepassing op bestaande landbouwbedrijven na een omschakelingsperiode waarvan de duur wordt bepaald door specifieke plaatsgebonden factoren, zoals de historische evolutie van grondgebruik en veeteelt."**

5 *"Guidelines for the Production, Processing, Labelling and Marketing of Organically Produced Foods", Commissie van de Codex Alimentarius, CAC/GL 32.1999, Punt 7.*

De veeteelt in de biologische landbouw is gebaseerd op het beginsel dat er een nauw verband bestaat tussen de dieren en het betrokken landbouwgebied. Dit noodzakelijke verband met de bodem brengt mee dat de dieren in ruime mate vrij moeten kunnen rondlopen en dat hun voeding niet alleen biologisch, maar ook en zelfs bij voorkeur van het bedrijf zelf afkomstig moet zijn. Voorts gelden voor dit gedeelte van de biologische landbouw strikte bepalingen inzake dierenwelzijn en veterinaire verzorging.

De doelstellingen van de biologische productie zijn steeds dezelfde, ongeacht of het om dierlijke of plantaardige producten gaat: toepassing van restrictieve praktijken om het milieu te beschermen, harmonieus gebruik van het platteland, aandacht voor het dierenwelzijn, productie van landbouwproducten van hoge kwaliteit.

Om aan deze moeilijk te meten doelstellingen een concrete inhoud te geven, zodat de biologische landbouw duidelijk kan worden onderscheiden van de conventionele landbouw, moesten de aanvaardbare werkwijzen worden gecodificeerd. Die codificering is eerst tot stand gekomen in particuliere productdossiers en vervolgens uitgewerkt in officiële regelgeving en richtsnoeren op nationaal en internationaal niveau.

De communautaire regelgeving

Verordening (EEG) nr. 2092/91

Verordening (EEG) nr. 2092/91 van de Raad inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen, die op 24 juni 1991 is goedgekeurd, vormt tegelijk de afronding van de werkzaamheden voor een reglementair kader voor de biologische landbouw voor een aantal lidstaten, en de bevestiging van de wil om de consument duidelijkheid te verschaffen over het begrip biologische landbouw, door met name de tot dan toe geconstateerde talrijke fraudegevallen aan te pakken.

Die verordening heeft namelijk tot doel gemeenschappelijke regels vast te stellen voor de productie van plantaardige biologische producten in de Europese Gemeenschap. De regels zijn door de Raad een eerste keer in 1992 en vervolgens in 1995 aangevuld met de mogelijkheid een voor de sector van de biologische landbouw specifiek logo te ontwikkelen, en met verschillende technische voorschriften betreffende met name de etikettering en de invoerregeling. Nadien heeft de Commissie verschillende verordeningen vastgesteld om technische bijlagen bij Verordening (EEG) nr. 2092/91 te voegen of de bestaande aan te vullen.

De Raad op 19 juli 1999 bij Verordening (EG) nr. 1804/1999 communautaire regels vastgesteld inzake de productie van biologische producten van dierlijke oorsprong. Daarmee is een volledig regelgevend kader tot stand gebracht, dat betrekking heeft op zowel de plantaardige als de dierlijke productie.

Bij de verordening van de Raad wordt de Commissie gemachtigd toepassingsbepalingen vast te stellen en vooral de technische bijlagen bij de Verordening indien nodig te wijzigen. Dankzij deze mogelijkheid kunnen de bepalingen van de Verordening voortdurend worden aangepast aan de technische en wetenschappelijke ontwikkelingen en aan de marktsituatie van de biologische landbouw.

Het communautaire logo voor de biologische landbouw, dat in maart 2000 tot stand is gekomen, biedt tegelijkertijd een betere bescherming en zorgt voor een efficiëntere verkoop van de biologische producten, zowel van dierlijke als van plantaardige oorsprong.

Biologische landbouw als onderdeel van het kwaliteitsbeleid

Het regelgevend kader dat de Europese Gemeenschap voor de dierlijke en plantaardige biologische productie tot stand heeft gebracht, is een component van het kwaliteitsbeleid voor landbouwproducten.

Dit kwaliteitsbeleid, waarmee aan het begin van de jaren negentig is begonnen, is een antwoord op de steeds dringender vraag van de Europese consument naar specifieke producten, in reactie op de toenemende standaardisering van de conventionele producten.

De producenten kunnen dus, als hun producten aan de voorwaarden van de Europese kwaliteitsregelgeving beantwoorden, voortaan sterker het accent leggen op kwaliteit, waardoor zij hun producten beter zullen kunnen afzetten. Naargelang van het verband tussen hun product en het geografische gebied waarop de producenten de aandacht willen vestigen, kunnen voor de betrokken producten twee verschillende aanduidingen worden gebruikt: de beschermde oorsprongsbenaming of de beschermde geografische aanduiding. Dergelijke producten komen ook in aanmerking voor een specificiteitscertificering (met de vermelding “gegarandeerde traditionele specialiteit”) waarmee wordt aangegeven

dat het product op traditionele wijze is vervaardigd. Via dergelijke beschermingsregelingen kunnen bedrijven, vaak gaat het om bedrijven met handicaps qua productiestruur, toch economisch rendabel blijven, terwijl de consument de beschikking krijgt over een aanbod van specifieke producten[6].

De biologische landbouw past eveneens bij dit nieuwe kwaliteitsbeleid, maar behoudt zijn specificiteit, aangezien het in de eerste plaats gericht is op milieubescherming en natuurbehoud.

Werkingssfeer van de verordening

Verordening (EEG) nr. 2092/91 van de Raad is van toepassing op niet-verwerkte plantaardige en dierlijke producten, voor menselijke consumptie bestemde verwerkte landbouwproducten en diervoeding[7], op voorwaarde dat in de etikettering, de reclame of de handelsdocumenten bij die producten de in de afzonderlijke lidstaten gebruikelijke vermeldingen zijn opgenomen, die de koper informeren dat het product is verkregen overeenkomstig de in die verordening vastgestelde productieregels.

De in deze verordening vastgestelde regels (bijvoorbeeld de inspectievoorschriften, zie "Inspectie" hierna) hoeven dus alleen te worden nageleefd als de producent dergelijke vermeldingen voor zijn product wenst te gebruiken.

Eerst heeft de Raad voor elke taal de term vastgesteld waarvan wordt aangenomen dat hij kenmerkend is voor de in de verordening omschreven productiemethode en die op specifieke wijze door de verordening wordt beschermd. Deze termen zijn:

in het Spaans: ecológico
in het Deens: økologisk
in het Duits: ökologisch, biologisch
in het Grieks: βιολογικό
in het Engels: organic
in het Frans: biologique
in het Italiaans: biologico
in het Nederlands: biologisch
in het Portugees: biológico
in het Fins: luonnonmukainen
in het Zweeds: ekologisk.

Bovendien is die bescherming bij Verordening (EG) nr. 1804/99 uitgebreid met de gebruikelijke afgeleide vormen van die termen (zoals "bio", "eco", enz.) en de verkorte termen, al dan niet in combinatie[8].

Toepasbaarheid van de voorschriften voor conventionele producten

Ongeacht de bepalingen van Verordening (EEG) nr. 2092/91 blijven ook de regels voor de conventionele producten van toepassing. Bijgevolg kunnen de voorschriften van Verordening (EEG) nr. 2092/91 alleen strenger, en niet soepeler, zijn dan de communautaire regelgeving inzake conventionele landbouw en voor menselijke consumptie bestemde producten. De algemene bepalingen met betrekking tot de productie, de bereiding, het in de handel brengen, de etikettering van en de controle op de conventionele landbouwproducten en voedingsmiddelen blijven dus van toepassing[9]. Dit geldt met name voor alle regels inzake de veiligheid van die producten voor de gezondheid van de mens.

---

6 *Verordening (EEG) nr. 2081/92 van de Raad van 14 juli 1992 inzake de bescherming van geografische aanduidingen en oorsprongsbenamingen van landbouwproducten en levensmiddelen; PB L 208 van 24.7.1992, blz. 1. Verordening (EEG) nr. 2082/92 van de Raad van 14 juli 1992 inzake de specificiteitscertificering voor landbouwproducten en levensmiddelen; PB L 208 van 24.7.1992, blz. 9.*

7 *Artikel 1 van Verordening (EEG) nr. 2092/91 van de Raad van 24 juni 1991 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen; PB L 198 van 22.7.1991, blz. 1.*

8 *Artikel 2 van Verordening (EEG) nr. 2092/91.*

9 *Artikel 3 van Verordening (EEG) nr. 2092/91.*

Voorschriften voor de biologische productie in landbouwbedrijven

Plantaardige productie

De basisregels inzake de biologische productie van plantaardige producten worden gedetailleerd beschreven in bijlage I, deel A, bij de verordening.

De vruchtbaarheid van de bodem en de biologische activiteit ervan moeten worden behouden of verhoogd door de teelt van leguminosen, groenbemesters of diepwortelende gewassen in een meerjarig vruchtwisselingsschema[10]. Ook kan stalmest afkomstig van biologische productie in de veeteelt worden gebruikt voorzover de in bijlage I, deel B, vastgestelde maxima niet worden overschreden (170 kg stikstof/ha/jaar) en door het gebruik van organisch materiaal dat afkomstig is van bedrijven die de biologische productiemethode volgen.

Wanneer die middelen ontoereikend zijn als voedingsbron voor de gewassen of voor de conditie van de bodem, kan aanvullende bemesting nodig zijn. Organische of minerale meststoffen mogen echter alleen worden gebruikt als ze voorkomen in de lijst van bijlage II, deel A, van de verordening, waarin hoofdzakelijk natuurlijke mineralen zijn vermeld die slecht oplosbaar zijn en die niet via chemische synthese zijn verkregen.

Tenslotte kunnen ook passende preparaten op basis van niet genetisch gemodificeerde micro-organismen worden gebruikt met het oog op de algemene verbetering van de bodem of op een betere beschikbaarheid van voedingsstoffen in de bodem of de gewassen, voor zover de betrokken lidstaat de behoefte daaraan heeft erkend.

De bescherming van de gewassen tegen parasieten en ziekten, en de onkruidbestrijding moeten zoveel mogelijk worden gerealiseerd zonder chemische gewasbeschermingsmiddelen. Gewassen moeten dan ook vooral worden beschermd door voor soorten en rassen te kiezen die van nature resistent zijn, door de toepassing van vruchtwisselingsschema's, mechanische teeltprocédés en thermische onkruidverdelging, en door de bescherming van de natuurlijke vijanden van parasieten (heggen, nestplaatsen, enz.)[11].

Alleen bij acuut gevaar voor de teelt mogen onder bepaalde voorwaarden de in bijlage II, deel B, bij de verordening genoemde fytosanitaire producten worden gebruikt. In deze lijst zijn vier categorieën producten opgenomen: stoffen van dierlijke of plantaardige oorsprong, producten op basis van micro-organismen, alleen in vallen of verstuivers te gebruiken stoffen, en tenslotte bepaalde andere stoffen die reeds vóór de goedkeuring van Verordening (EEG) nr. 2092/91 in de biologische landbouw gebruikelijk waren.

---

10 Bijlage I, deel A, punt 2, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.
11 Bijlage I, deel A, punt 3, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.
12 Bijlage I, deel A, punt 1, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.
13 Bijlage I, deel A, punt 4, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.

Wanneer van conventionele naar biologische landbouw wordt overgeschakeld, wordt rekening gehouden met een omschakelingsperiode van ten minste 2 jaar (vóór het inzaaien) voor jaarlijkse gewassen en 3 jaar (vóór de eerste oogst) voor overblijvende gewassen, behalve weiden. Die periode kan worden verlengd of verkort naargelang van de vorige teelten. De voorwaarden waaronder de omschakelingsperiode wordt verlengd of verkort, worden door de lidstaten vastgesteld[12].

Tenslotte wordt in bijlage I bij de verordening gepreciseerd dat het verzamelen van gewassen die spontaan in natuurgebieden, bossen en landbouwgebieden groeien, als een productiemethode van de biologische landbouw wordt beschouwd mits in de betrokken gebieden gedurende drie jaar geen voor de biologische landbouw verboden producten zijn gebruikt en het verzamelen de stabiliteit van de natuurlijke habitat en de instandhouding van de soorten niet nadelig beïnvloedt[13].

Ontwikkeling van de gemiddelde oppervlakte van de biologische bedrijven ten opzichte van die van alle bedrijven samen

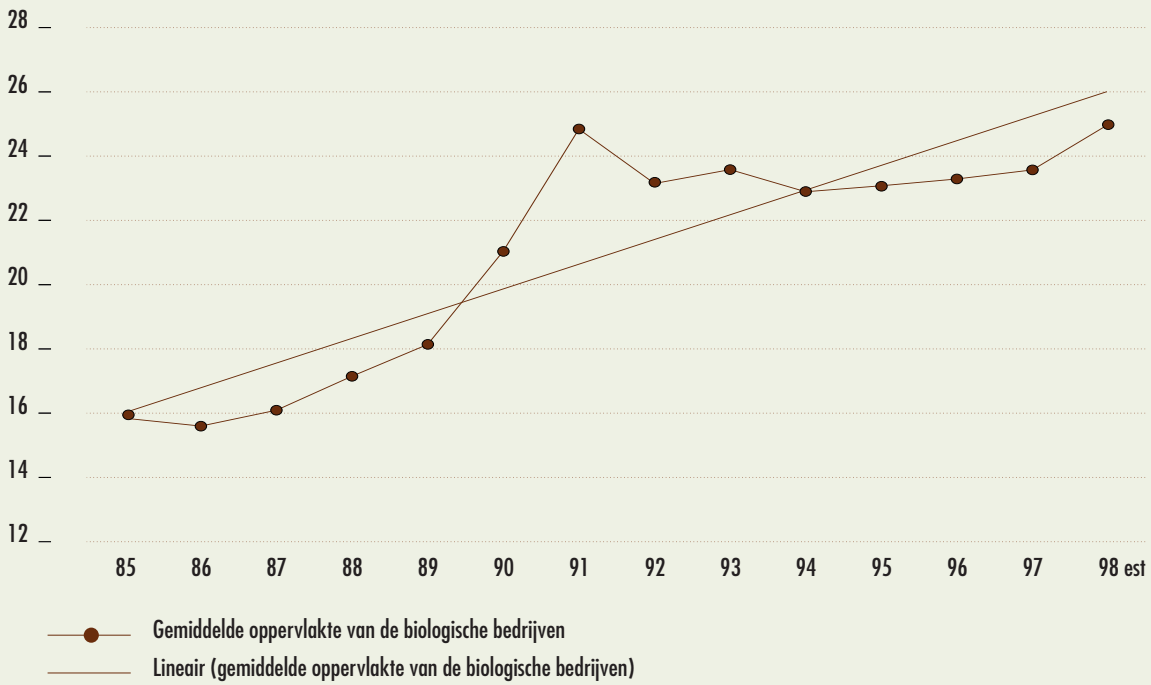

Bron: Lampkin, 1999 - Eurostat

Dierlijke productie

In bijlage I, deel B, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91, gewijzigd op 19 juli 1999 bij Verordening (EG) nr. 1804/99, zijn voorwaarden vastgesteld voor de biologische dierlijke productie. De lidstaten kunnen op grond van artikel 12 van Verordening (EEG) nr. 2092/91 ten aanzien van op hun grondgebied geproduceerde dieren en dierlijke producten strengere voorschriften toepassen.

Volgens de algemene principes van de dierlijke biologische productie[14] moet het beginsel van de onderlinge afhankelijkheid tussen grond en dier in acht worden genomen. Niet-grondgebonden productie is dan ook uitgesloten[15]. Dit verband met de grond betekent ook dat de dieren over een vrije uitloop beschikken en dat het aantal dieren per hectare beperkt is[16].

Bovendien is een strikte scheiding tussen verschillende productiemethoden verplicht, zodat bij biologische productie alle dieren van een en dezelfde productie-eenheid moeten worden gehouden volgens de regels van de biologische veehouderij[17]. Uitzonderingen kunnen alleen worden toegestaan, wanneer afdoende maatregelen worden toegepast om elke verwarring tussen biologische en conventionele productie uit te sluiten.

In bijlage I, deel B, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91 zijn voorts regels vastgesteld inzake de omschakelingsperiode en de herkomst van de dieren[18]. De omschakeling is dus tweeledig. De omschakeling betreft immers zowel de bij de dierlijke productie betrokken grond, als de dieren zelf.

Bij het opbouwen van een veestapel moet bijzondere aandacht worden besteed aan de keuze van het ras, opdat de dieren zich zo goed mogelijk aan hun omgeving aanpassen en een hoge resistentie tegen ziekten ontwikkelen. Tenslotte moeten de dieren afkomstig zijn van een bedrijf dat de regels inzake biologische productie in acht neemt, en moeten zij ook daarna, voor de rest van hun leven, volgens die regels worden gehouden.

Er zijn ook voorschriften vastgesteld voor de diervoeding[19]. Het voeder moet niet alleen biologisch geproduceerd zijn, maar dient bij voorkeur ook afkomstig te zijn van het bedrijf zelf. Natuurlijke voeding moet een belangrijke plaats innemen. Alle zoogdieren moeten worden gevoed met moedermelk gedurende een minimumperiode die in bijlage I is vastgesteld. Er zijn precieze regels vastgesteld inzake de samenstelling van het dagrantsoen en betreffende de grondstoffen en andere stoffen in de diervoeding.

Wat ziektepreventie en diergeneeskundige behandelingen[20] betreft, moet de aandacht in de eerste plaats uitgaan naar de preventie. Behalve de selectie van geschikte rassen moeten ook maatregelen worden genomen met het oog op veehouderijpraktijken die bijdragen tot een hogere resistentie tegen ziekten, het gebruik van hoogwaardig voeder en een passende veebezetting.

Als de bovengenoemde maatregelen ontoereikend blijken en een ziekte uitbreekt, moet de voorkeur worden gegeven aan bepaalde natuurlijke behandelingen (zoals fytotherapeutische en homeopathische behandelingen), in de plaats van antibiotica en allopathische geneesmiddelen voor diergeneeskundig gebruik waarvan in het product residuen kunnen achterblijven. Die behandelingen mogen echter onder bepaalde voorwaarden toch worden toegepast als ze voor de genezing van het dier onmisbaar blijken. Het gebruik van groeibevorderende stoffen (zoals hormonen) of stoffen om de reproductie te regelen tenslotte, is strikt verboden.

---

14 Bijlage I, deel B, punt 1, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
15 Bijlage I, deel B, punt 1.2, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
16 Bijlage I, deel B, punt 1.4, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
17 Bijlage I, deel B, punt 1.5, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
18 Bijlage I, deel B, punten 2 en 3, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
19 Bijlage I, deel B, punt 4, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
20 Bijlage I, deel B, punt 5, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.

Ook zijn voorschriften inzake dierenwelzijn vastgesteld[21]: voor bepaalde ingrepen bij dieren, zoals couperen van staarten, knippen van tanden, snavelkappen en het onthoornen moet toestemming worden verleend, die overigens alleen kan worden toegekend ter verbetering van de veiligheid, de hygiëne, de gezondheid of het welzijn van de dieren. Het aanbinden van dieren is in principe verboden en de huisvestingsomstandigheden moeten aangepast zijn aan de biologische en ethologische behoeften van de dieren. Daarom zijn voor de gebouwen van de veehouderij zeer strikte normen vastgesteld. Tenslotte moet bij het vervoer van de dieren steeds rekening worden gehouden met het welzijn van de dieren en moet stress zo veel mogelijk worden beperkt[22].

De bijenteelt

Verordening (EEG) nr. 2092/91 geldt ook voor de bijenteelt. Omdat dit een zeer specifieke productie is, zijn de regels ervoor afzonderlijk vastgesteld in deel C van bijlage I.

Er zij gewezen op twee bijzondere principes:

- Voor de bijenteelt bedraagt de omschakelingsperiode slechts één jaar[23];
- Voor de plaatsing van de bijenkasten zijn nauwkeurige regels vastgesteld. De bronnen van nectar en stuifmeel binnen een straal van 3 km van de bijenkast moeten hoofdzakelijk bestaan uit biologische gewassen of gewassen waarop licht milieubelastende technieken worden toegepast. Voorts moet voldoende afstand worden bewaard tot eventuele niet met de landbouwproductie samenhangende potentiële bronnen van verontreiniging (bijvoorbeeld bebouwde kommen, stortplaatsen, vuilverbrandingsovens, enz.)[24]. Omgekeerd kunnen de lidstaten de productie van biologische honing verbieden in bepaalde gebieden of zones die niet aan deze voorwaarden beantwoorden.

Voorschriften inzake de verwerking van biologische landbouwproducten tot voedingsmiddelen

De voorschriften inzake de verwerking zijn vastgesteld in artikel 5, in samenhang met bijlage VI bij de verordening.

De communautaire regelgeving is een evenwicht tussen, enerzijds, de vraag van de consument naar zo natuurlijk mogelijke producten en, anderzijds, de noodzaak tegelijkertijd rekening te houden met de behoefte aan een zo ruim mogelijk assortiment biologische producten en met de technologische grenzen op het vlak van de verwerking.

Bij Verordening (EEG) nr. 2092/91 wordt het gebruik van ingrediënten van niet-agrarische oorsprong (additieven, aroma's, water en zout, preparaten op basis van micro-organismen en mineralen)[25] en van technische hulpstoffen[26] die nodig zijn om uit biologisch geproduceerde ingrediënten van agrarische oorsprong voedingsmiddelen te produceren strikt aan banden gelegd, maar niet volledig uitgesloten. De lijst van de stoffen die bij de verwerking van biologische producten mogen worden gebruikt, is opgenomen in bijlage VI, deel A en deel B, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.

Naast deze beperkingen bevat artikel 5 ook een verbod op genetisch gemodificeerde organismen en ioniserende behandelingen. Voorts mag een product niet tegelijk ingrediënten bevatten die zijn verkregen volgens de biologische productiemethode en ingrediënten die op conventionele wijze zijn verkregen, om zo elke kans op fraude uit te sluiten[27].

---

21 Bijlage I, deel B, punt 6.1, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
22 Bijlage I, deel B, punt 6.2, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
23 Bijlage I, deel C, punt 2, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
24 Bijlage I, deel C, punt 4, bij Verordening (EG) nr. 1804/99.
25 Bijlage VI, deel A, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.
26 Bijlage VI, deel B, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.
27 Artikel 5, lid 10, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

Voor het gebruik van op conventionele wijze verkregen ingrediënten van agrarische oorsprong zijn maxima vastgesteld, en dat gebruik wordt alleen toegestaan als het betrokken ingrediënt niet in de biologische landbouw beschikbaar is. In principe zijn die ingrediënten opgenomen in bijlage VI, deel C, maar de lidstaten kunnen ook nationale vergunningen afgeven[28].

De etikettering en het communautaire logo van producten van de biologische landbouw

Etikettering

In de etikettering, en ook in de reclame, mag slechts worden gerefereerd aan de biologische productiemethode als deze aanduidingen de aandacht erop vestigen dat het gaat om een landbouwproductiemethode. Het betrokken product moet verder voldoen aan het bepaalde in Verordening (EEG) nr. 2092/91. Tot slot moet de marktdeelnemer aan de bij die verordening vastgestelde controlemaatregelen zijn onderworpen en moeten de naam en/of het codenummer van de certificeringsinstantie worden genoemd[29].

Om te bepalen in welke mate mag worden gerefereerd aan de biologische productiemethode van een product, is in de regelgeving rekening gehouden met het percentage ingrediënten van oorsprong uit de biologische landbouw dat dit product bevat.

Zo mag op de etikettering van en in de reclame voor een levensmiddel[30] in de verkoopbenaming slechts worden gerefereerd aan de biologische productiemethode wanneer het product voor tenminste 95% uit ingrediënten bestaat die geproduceerd zijn met de biologische landbouwmethode. Deze producten mogen dus tot 5% ingrediënten van conventionele productie bevatten, voorzover geen biologische producten beschikbaar zijn (bepaalde exotische vruchten, bijvoorbeeld), of voorzover deze in onvoldoende mate beschikbaar zijn op de communautaire markt voor biologische producten. De lijst van toegestane ingrediënten staat in bijlage VI, deel C, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

Voor producten die tussen 70 en 95% ingrediënten uit de biologische landbouw bevatten, mag alleen in een vermelding in de lijst van ingrediënten worden gerefereerd aan de biologische productiemethode, en niet in de verkoopbenaming[31]. In de lijst van ingrediënten mogen de vermeldingen betreffende de biologische productiemethode niet meer opvallen dan de andere vermeldingen in diezelfde lijst. Bovendien moet verplicht het percentage volgens de biologische landbouwmethode geproduceerde ingrediënten worden vermeld.

Wanneer een product minder dan 70% biologische ingrediënten bevat, mag in de etikettering van of de reclame voor een product in het geheel geen melding worden gemaakt van de biologische productiemethode.

De communautaire wetgeving geeft daarentegen wel de mogelijkheid melding te maken van de omschakelingsperiode[32]. De vermelding “geproduceerd tijdens omschakeling op biologische landbouw” mag worden aangebracht op producten van plantaardige oorsprong die voldoen aan Verordening (EEG) nr. 2092/91 en waarvoor de controlemaatregelen gelden voor de marktdeelnemer.

De omschakeling moet op de betrokken percelen echter reeds minimaal twaalf maanden eerder zijn begonnen. Bovendien mag de vermelding de consument niet misleiden. Deze mogelijkheid om gedurende de omschakelingsperiode een vermelding te gebruiken, is bedoeld om de producent te helpen in de overgangsfase waarin hij omschakelt op de biologische productiemethode en

---

28 Artikel 3 van Verordening (EG) nr. 207/93 van de Commissie van 29 januari 1993 tot vaststelling van de inhoud van bijlage VI bij Verordening (EEG) nr. 2092/91 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen en tot vaststelling van bepalingen voor de toepassing van artikel 5, lid 4, van die verordening; PB L 25 van 2.2.1993, blz. 5-10.

29 Artikel 5, leden 1, 3 en 5bis van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

30 Artikel 5, lid 3, onder a) en b), van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

31 Artikel 5, lid 5bis, onder a), van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

32 Artikel 5, lid 5, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

waarin over het algemeen veel investeringen moeten worden gedaan, zodat hij zijn productie na het eerste jaar kan valoriseren.

Het logo en de controleaanduiding

Bij Verordening (EEG) nr. 2092/91, zoals door de Raad in 1995 gewijzigd[33], heeft de Europese Commissie de mogelijkheid gekregen een specifiek logo voor de biologische productie en een controleaanduiding te ontwikkelen waarmee expliciet kan worden gespecificeerd dat voor een product de controleregeling wordt gevolgd.

Het betrokken logo is in maart 2000 bij Verordening (EG) nr. 331/2000 van de Commissie vastgesteld, met het doel de consument meer vertrouwen te geven in biologische producten en de identificatie ervan op de markt te verbeteren.

Het ingestelde logo is niet verplicht. De producenten kunnen het logo dus op basis van vrijwilligheid gebruiken als hun producten aan de gestelde eisen voldoen.

Het logo en de controleaanduiding mogen slechts worden aangebracht op bepaalde producten die onder Verordening (EEG) nr. 2092/91 vallen en met name producten die aan alle hierna genoemde voorwaarden voldoen[34]

- ze moeten ten minste 95% volgens de biologische productiemethode geproduceerde ingrediënten bevatten;
- ze moeten tijdens het hele productie- en bereidingsproces zijn gecontroleerd in het kader van de bij de verordening vastgestelde controleregeling; dit betekent dat alle bij de landbouwproductie, de verwerking, de verpakking en de etikettering van het product betrokken marktdeelnemers aan deze controleregeling onderworpen zijn;
- ze worden rechtstreeks verkocht in verzegelde verpakkingen of als voorverpakte levensmiddelen op de markt gebracht;
- op het etiket ervan worden de naam en/of de bedrijfsnaam van de producent, de bereider of de verkoper, alsmede het codenummer van het controleorgaan vermeld.

Bovendien zijn in Verordening (EG) nr. 331/2000 de voorwaarden voor de presentatie en het gebruik van het communautaire logo vastgesteld. Het logo mag alleen worden gebruikt als het overeenkomt met een van de in de bijlage bij de verordening aangegeven modellen.

Tot slot moeten het communautaire logo en de daarbij aangebrachte aanduidingen worden gebruikt overeenkomstig de in de grafische handleiding aangegeven regels voor technische reproductie.

33 Verordening (EG) nr. 1935/95 van de Raad van 22 juni 1995 tot wijziging van Verordening (EEG) nr. 2092/91 inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen; PB L 186 van 5.8.1995, blz. 1-7.

34 Artikel 10 van Verordening (EEG) nr. 2092/91 en Verordening (EG) nr. 331/2000 van de Commissie van 17 december 1999 tot wijziging van bijlage V bij Verordening (EEG) nr. 2092/91 van de Raad inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen; PB L 48 van 19.2.2000, blz. 1.

Reclame

In Verordening (EEG) nr. 2092/91 is ook bepaald dat de reclame voor producten van de biologische landbouw aan bepaalde voorwaarden moet voldoen[35]. Deze voorschriften moeten de garantie bieden dat de reclame de transparantie van de etikettering van de producten niet in gevaar brengt.

Verder moet in dit verband worden herinnerd aan Richtlijn 84/450/EG van de Raad van 10 september 1984 inzake misleidende reclame en vergelijkende reclame[36], waarbij iedere vorm van reclame die de consument misleidt en de concurrentie nadeel toebrengt, is verboden. In die richtlijn is bovendien bepaald dat alle lidstaten zich van adequate en doeltreffende middelen moeten voorzien om dergelijke reclame te verbieden.

Vrij verkeer binnen de Gemeenschap

Alle producten die aan de bepalingen van de communautaire regelgeving op het gebied van biologische landbouw voldoen, mogen overeenkomstig het bij het Verdrag van Rome vastgelegde principe van de interne markt, op het hele grondgebied van de Europese Unie in het verkeer zijn, of zij nu in de Unie zijn geproduceerd dan wel uit derde landen zijn ingevoerd. Een lidstaat mag derhalve de handel in deze producten niet verbieden of beperken om redenen die verband houden met de biologische productiemethode en met de presentatie van deze wijze van produceren op de etikettering en in de reclame, als die producten aan alle voorschriften van de betrokken verordening voldoen[37].

Inspectie

In de verordening zijn verscheidene maatregelen opgenomen betreffende de inspectie van de in de biologische landbouw werkzame marktdeelnemers, waarbij rekening is gehouden met het belang dat in die sector de hoogste mate van betrouwbaarheid wordt gegarandeerd.

Voorafgaande kennisgeving van de activiteit aan de bevoegde autoriteiten van de lidstaat (artikel 8)

Elke marktdeelnemer die producten volgens de biologische landbouwmethode produceert, of die deze producten bereidt of uit een derde land invoert, moet de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar hij zijn werkzaamheden uitoefent, in kennis stellen van die werkzaamheden[38]. Deze kennisgeving moet het onder andere mogelijk maken de volgens de biologische landbouwmethode beteelde oppervlakten te identificeren en de uitdrukkelijke verbintenis van de marktdeelnemer te verkrijgen om zich aan het in de verordening bepaalde te houden, en moet de naam van het controleorgaan belast met de controle van het bedrijf bevatten.

Instelling van een specifieke controleregeling door de lidstaten

Iedere lidstaat is volgens de verordening verplicht een controlesysteem in te voeren, dat door een of meer overheidsinstanties en/of door erkende particuliere organisaties wordt toegepast[39]. Ook wordt een instantie aangewezen die belast is met de erkenning van en het toezicht op de erkende particuliere controleorganisaties, wanneer voor dat type regeling is gekozen. Deze instantie is met name verplicht toezicht te houden op die organisaties om zich ervan te vergewissen dat zij over de capaciteit beschikken om het vastgestelde aantal controles uit te voeren, en om er zeker van te zijn dat de uitgevoerde controles doeltreffend en objectief zijn. Verder vergewist iedere lidstaat zich ervan, via deze instantie of via een accrediteringssysteem, dat deze particuliere organisaties aan de norm EN 45011 (of ISO 65) voldoen. In deze norm, die door de Gemeenschappelijke Europese Normalisatieorganisatie (CEN) is opgesteld, zijn de eisen vastgesteld waaraan door certificeringsorganen moet worden voldaan om te garanderen dat hun certificeringen op een solide en geloofwaardige wijze worden uitgevoerd.

Controlemaatregelen

Iedere marktdeelnemer die in het kader van een commerciële activiteit volgens de biologische productiemethode landbouwproducten of levensmiddelen produceert, of deze producten bereidt of invoert, moet zich aan dit door de lidstaat ingestelde specifieke controlesysteem onderwerpen. Voor deze controleregeling zijn minimumeisen opgesteld, die met name in bijlage III bij Verordening (EEG) nr. 2092/91 zijn opgenomen.

- Voor landbouwers geldende controlemaatregelen[40]

Het controlesysteem omvat de verplichting, voor zowel de landbouwer als de controleorganisatie, om het bedrijf volledig te beschrijven. Die beschrijving moet het met name mogelijk maken de productie- en opslagplaatsen, de oogstgebieden, de mestuitrijdschema's en eventueel de plaatsen waar bepaalde verwerkings- en/of verpakkingsactiviteiten plaatsvinden, te identificeren. De maatregelen die genomen moeten worden om de naleving van de communautaire regelgeving te garanderen, moeten ook worden beschreven. Wanneer dit verslag is opgesteld, stelt de producent de controleorganisatie ieder jaar in kennis van zijn tot op het niveau van de percelen gedetailleerde programma voor de teelt van plantaardige producten.

Verder moet een gedetailleerde administratie worden bijgehouden, zodat een optimale traceerbaarheid van de producten mogelijk is. In het geval van de productie van biologische producten van dierlijke oorsprong, verbindt de producent zich er bovendien toe een register bij te houden dat een volledig beeld geeft van de wijze waarop de veestapel of het bestand wordt beheerd. Zo moet er in deze "veeboeken" per soort worden aangegeven hoeveel dieren het bedrijf zijn binnenkomen en hebben verlaten, hoeveel dieren eventueel verloren zijn gegaan, en welk voeder en welke veterinaire behandelingen zijn gegeven.

Wanneer biologische productie en conventionele productie op één landbouwbedrijf naast elkaar bestaan, is de producent verplicht de percelen en de opslagplaatsen voor de twee verschillende productiemethoden op ondubbelzinnige wijze te scheiden. In dat geval mogen niet op beide delen van het bedrijf identieke plantenvariëteiten of identieke dierenrassen worden geteeld / gehouden. De door de organisatie uitgevoerde controle heeft betrekking op het hele landbouwbedrijf, dus ook op de plaatsen die bestemd zijn voor de productie van conventionele producten.

---

35 Artikel 5, leden 1, 3, 5 en 5bis, en artikel 10, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
36 Richtlijn 97/55/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 oktober 1997 tot wijziging van Richtlijn 84/450/EEG van de Raad van 10 september 1984 inzake misleidende reclame en vergelijkende reclame; PB L 250 van 19.9.1984, blz. 17-20.
37 Artikel 12 van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
38 Artikel 8 van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
39 Artikel 9 van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
40 Bijlage III, deel A, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.

Het controleorgaan moet per bedrijf ten minste eenmaal per jaar een inspectie ter plaatse uitvoeren. Deze kan worden aangevuld met onaangekondigde inspecties. Tijdens deze controles controleert de organisatie of de regelgeving is nageleefd, waarbij eventueel monsters worden genomen om vast te kunnen stellen of er misschien verboden producten zijn gebruikt.

- Controlemaatregelen voor bedrijven voor de bereiding van levensmiddelen op basis van biologische producten[41]

Voor bedrijven die zich bezighouden met de verwerking en het marktklaar maken van biologische producten zijn dezelfde beginselen voor identificatie, toezicht en administratie vastgesteld. Ook voor marktdeelnemers die zowel biologische als conventionele producten verwerken, geldt het beginsel dat de plaatsen van verwerking, opslag en "marktklaar maken" van die producten van elkaar gescheiden moeten zijn.

- Controlemaatregelen voor importeurs van producten van de biologische landbouw[42]

De regelgeving voor de controle van de importeurs heeft ook tot doel per partij toezicht te houden op uit derde landen ingevoerde producten, vooral door te eisen dat de producten volledig worden geïdentificeerd (door opgave van hoeveelheid, aard en oorsprong). De gegevens in verband met het vervoer en de bestemming van de producten moeten ter beschikking van de controleinstantie worden gesteld.

- Sancties bij niet-naleving van de communautaire regelgeving[43]

Wanneer een onregelmatigheid is geconstateerd door de controleorganisatie, laat deze de betrokken partijen het predikaat "biologisch" ontnemen, waardoor deze producten dus niet meer als "biologisch" kunnen worden verkocht. Deze maatregel kan bovendien worden verzwaard in geval van een in het oog lopende of langdurige overtreding: in die gevallen kan de betrokken marktdeelnemer het recht worden ontnomen producten van de biologische landbouw te produceren of op de markt te brengen gedurende een door de controleorganisatie vast te stellen periode. De aan de controleregeling onderworpen marktdeelnemers aanvaarden op voorhand dat dergelijke maatregelen kunnen worden toegepast, aangezien zij een contract ondertekenen met de controleorganisatie. De bevoegde autoriteiten van de lidstaten moeten kennis nemen van de onregelmatigheden en/of de overtredingen die door de particuliere controleorganisaties zijn geconstateerd[44].

- Regels voor het vervoer

Met de biologische landbouwmethode geproduceerde landbouwproducten mogen alleen worden vervoerd in verpakkingen of containers die zo zijn afgesloten dat de inhoud ervan niet kan worden vervangen[45].

Andere maatregelen die nodig zijn om frauduleus gebruik van de aanduidingen betreffende de biologische landbouwmethode te voorkomen

Tot slot moeten de lidstaten overeenkomstig Verordening (EEG) nr. 2092/91 alle nodige maatregelen nemen om het frauduleuze gebruik van aan de biologische landbouwmethode refererende aanduidingen tegen te gaan[46]. Deze bepaling betekent dat de controleactiviteiten die in het kader van de specifieke controleregeling worden uitgevoerd, zo nodig worden aangevuld met acties die de overheidsinstanties van de lidstaten ondernemen.

Invoerregeling

Uit derde landen afkomstige biologische producten mogen alleen in de handel worden gebracht nadat is onderzocht of de regels die in het betrokken derde land op het gebied van de biologische landbouw worden toegepast gelijkwaardig zijn aan die van de Gemeenschap[47]. Deze eis is met name bedoeld om de betrouwbaarheid van de markt voor biologische producten en eerlijke concurrentie tussen communautaire producenten en producenten uit derde landen te garanderen. Het onderzoek naar de gelijkwaardigheid geldt slechts voorzover de betrokken producten in de handel worden gebracht met de vermelding “biologisch”.

Om die gelijkwaardigheid te kunnen beoordelen, onderzoekt de Commissie grondig de regelgeving inzake de productie van het betrokken derde land en de doeltreffendheid van de geldende controlemaatregelen van dat land. Wanneer die gelijkwaardigheid is vastgesteld, neemt zij het betrokken derde land op in een lijst van goedgekeurde landen, wat tot gevolg heeft dat de producten van de biologische landbouw uit die landen mogen worden ingevoerd en in de Europese Unie in het vrije verkeer mogen zijn. Deze lijst omvat momenteel de volgende landen: Argentinië, Australië, Tsjechië, Hongarije, Israël en Zwitserland[48].

Bovendien moeten de ingevoerde partijen vergezeld gaan van een controlecertificaat dat door de bevoegde autoriteit of organisatie van het derde land is afgegeven en waarin wordt verklaard dat die partij inderdaad is geproduceerd volgens de productie- en inspectieregels waarvan de gelijkwaardigheid is erkend[49].

Tot 2005 is echter een parallel systeem van kracht, waarbij de lidstaten machtigingen tot invoer kunnen afgeven voor partijen afkomstig uit derde landen die niet op de door de Commissie opgestelde communautaire lijst voorkomen[50]. In dat geval moet de importeur bewijzen dat de betrokken producten zijn verkregen met productieregels die gelijkwaardig zijn aan die van de

---

41 Bijlage III, deel B, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.
42 Bijlage III, deel C, bij Verordening (EEG) nr. 2092/91.
43 Artikel 9, lid 9, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
44 Artikel 9, lid 5bis, onder c), van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
45 Bijlage III, deel A.1, punt 8; deel B, punt 6; deel C, punt 8.
46 Artikel 10bis, lid 2, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
47 Artikel 11, lid 1, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
48 Verordening (EEG) nr. 94/92 van de Commissie van 14 januari 1992 tot vaststelling van nadere bepalingen inzake de regeling voor de invoer uit derde landen, als bedoeld in Verordening (EEG) nr. 2092/91 van de Raad inzake de biologische productiemethode en aanduidingen dienaangaande op landbouwproducten en levensmiddelen; PB L 11 van 17.1.1992, blz. 14-15; artikel 11, lid 1, onder b) van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
49 Artikel 11, lid 1, onder b), van Verordening (EEG) nr. 2092/91.
50 Artikel 11, lid 6, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

communautaire regelgeving en waarop inspectiemaatregelen zijn toegepast die even doeltreffend zijn als de inspectiemaatregelen die zijn ingesteld voor communautaire producten. De lidstaten delen vervolgens aan de Commissie en de andere lidstaten mee voor welk derde land en voor welke producten een invoervergunning is verleend.

Dit systeem is vooral belangrijk voor specifieke producten, die op regionaal en lokaal niveau worden gecontroleerd, uit landen waar de biologische productie niet is vastgelegd in nationale regelgeving of niet op alle landbouwproducten van toepassing is (bijvoorbeeld koffie of thee uit bepaalde landen).

Verdeling van de "biologische-landbouwgrond" over de verschillende lidstaten

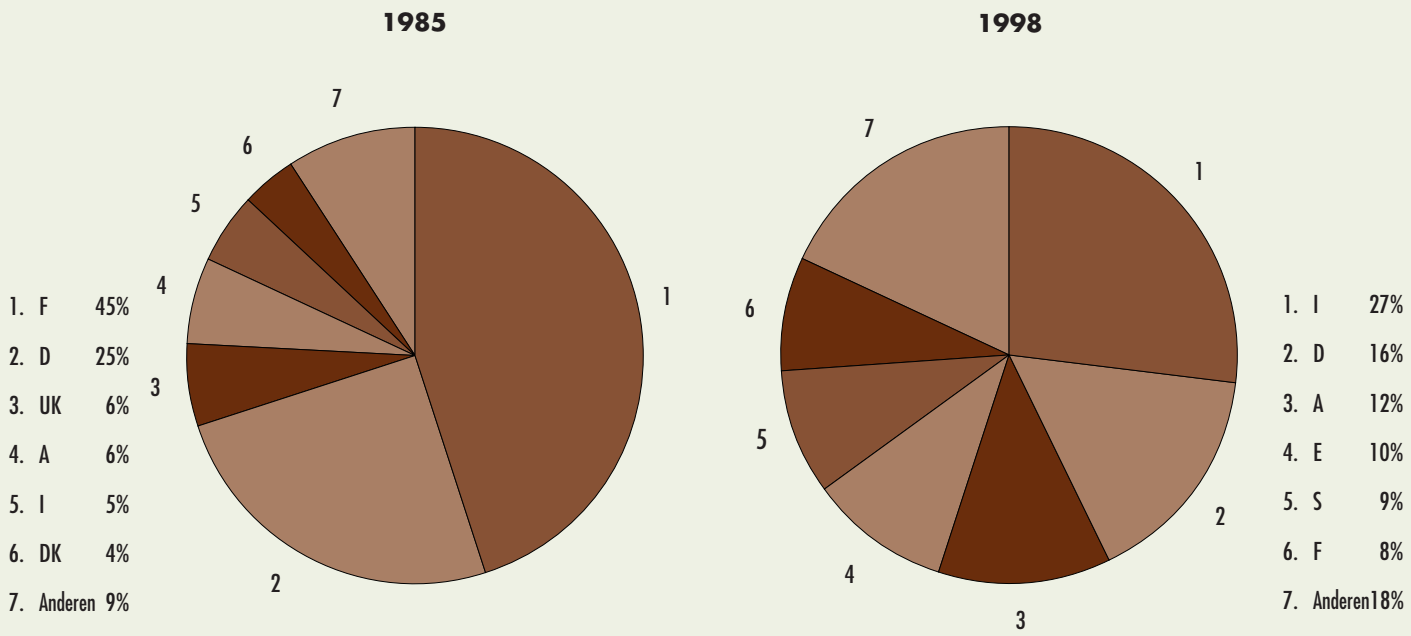

Bron: Lampkin, 1999

Samenwerking tussen de Commissie en de lidstaten bij de uitvoering van de verordening

Om de verordening uniform te kunnen toepassen, is er een nauwe samenwerking tot stand gebracht tussen de lidstaten onderling en tussen de lidstaten en de Commissie.

Het Permanent Comité

In de eerste plaats wordt samengewerkt binnen het Permanent Comité dat bij artikel 14 van de verordening is opgericht. Dit Comité, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de lidstaten en dat door een vertegenwoordiger van de Commissie wordt voorgezeten, is belast met het geven van adviezen over door de Commissie ingediende ontwerpverordeningen voor de uitvoering of bijwerking, die de Commissie gemachtigd is goed te keuren[51]. Als het Comité positief adviseert, mag de Commissie de beoogde maatregelen alleen vaststellen. Als het Comité negatief adviseert, moet de Raad de betrokken maatregel goedkeuren. Bovendien bespreekt het Comité of bespreken de werkgroepen die het heeft opgericht regelmatig kwesties in verband met de toepassing van de verordening.

De verplichte kennisgevingen van de lidstaten aan elkaar en aan de Commissie en regelmatige rapportage

Om de samenwerking tussen de lidstaten en de Commissie te optimaliseren, moet bepaalde informatie volgens de verordening systematisch en regelmatig worden uitgewisseld.

Met name wanneer een lidstaat een onregelmatigheid constateert betreffende het gebruik van de aanduidingen inzake de biologische landbouwmethode of van het logo op een product dat afkomstig is uit een andere lidstaat, informeert die lidstaat onmiddellijk de lidstaat die de controleorganisatie heeft aangewezen en de Commissie[52].

Ieder jaar moeten de lidstaten de Commissie een beschrijving geven van de maatregelen die genomen zijn ter uitvoering van de verordening. Met name moeten de lidstaten die gekozen hebben voor een regeling waarbij particuliere organisaties inspecties uitvoeren, elk jaar een lijst van de erkende controleorganisaties indienen, alsmede een verslag betreffende het toezicht op deze organisaties.

---

51 Zie bovenstaand punt 1.
52 Artikel 10bis, lid 1, van Verordening (EEG) nr. 2092/91.

Mogelijke toekomstige ontwikkelingen van de regelgeving

Met Verordening (EEG) nr. 2092/91 heeft de sector biologische landbouw een instrument in handen gekregen waarmee de specificiteit van deze productiemethode naar voren kan worden gebracht en waarmee deze sector het nodige vertrouwen kan winnen om zich een positie te verwerven op de levensmiddelenmarkt. Sindsdien hebben belangrijke ontwikkelingen plaatsgevonden, zowel in de sector biologische landbouw als in het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Deze ontwikkelingen en sommige tijdelijke maatregelen (zoals artikel 11, lid 6) maken het noodzakelijk dat sommige basisbepalingen van de verordening binnenkort onder de loep worden genomen met het oog op een eventuele herziening.

Sinds 1991 is de biologische landbouw geen marginale sector meer die uitsluitend voor een lokale markt produceert, en heeft deze sector zijn intrede gedaan in de nationale, intracommunautaire en internationale handel, met name via de grootwinkelbedrijven. In het licht van deze nieuwe situatie moeten de maatregelen betreffende kennisgeving en controle en de categorieën marktdeelnemers die daaraan moeten voldoen dus opnieuw worden bekeken.

Verder gelden voor de conventionele landbouw sinds enkele jaren steeds strengere regels inzake milieubescherming en dierenwelzijn. Dit leidt ertoe dat nieuwe benaderingen en nieuwe methoden, zoals de geïntegreerde landbouw, tot ontwikkeling komen[53]. De sector biologische landbouw moet zijn plaats naast deze nieuwe ontwikkelingen bepalen, en de bij de productie toegepaste regels nog eens tegen het licht houden, om ervoor te zorgen dat de specifieke identiteit ervan behouden blijft en om zich duidelijk van de conventionele landbouw te blijven onderscheiden.

53 De "International Organization for Biological and Integrated Control of Noxious Animals and Plants" (IOBC) heeft een definitie en technische richtsnoeren voor de geïntegreerde productie ontwikkeld. Kort gezegd komt die erop neer dat geïntegreerde productie wordt beschouwd als een landbouwsysteem voor de productie van levensmiddelen en andere producten van hoge kwaliteit waarbij natuurlijke middelen en regulatiemechanismen worden gebruikt ter vervanging van milieuschadelijke stoffen, en die ervoor zorgt dat de landbouw op lange termijn levenvatbaar blijft.

Biologische landbouw: een grotere arbeidsintensiviteit[54]

Over het algemeen blijkt uit onderzoek dat de biologische landbouw arbeidsintensiever is dan conventionele landbouw. Volgens Padel en Lampkin[55], geldt voor biologische bedrijven dat zij over het algemeen meer personeel, berekend in manuren of in fulltime-equivalenten (fte), in dienst hebben dan vergelijkbare traditionele agrarische bedrijven, althans in Noord-Europa.

Onderstaande tabel van Padel en Lampkin geeft een vergelijking van de behoeften aan arbeid bij gelijkblijvende prijzen op basis van de landbouwstatistieken van de OESO. In de regel is de personeelssterkte, uitgedrukt in fulltime-equivalenten (1fte = 2 200 uur), in biologische bedrijven groter. Het arbeidsinkomen per fte ligt altijd nog hoger in dit soort bedrijven, behalve in Zwitserland, waar het iets lager ligt (-6%), hoewel nog altijd hoog in absolute zin (11% hoger dan in Duitsland en 55% hoger dan in Denemarken).

Uit ander onderzoek komt naar voren dat in de biologische landbouw vooral meer personeel moet worden ingezet omdat er meer manueel en mechanisch werk voor nodig is. Ook het gereedmaken van de producten voor verkoop op het bedrijf of op de markt vergt meer werk dan in de traditionele landbouw.

54 Bron: Patrick Hau en Alain Joaris, L'agriculture biologique, (Eurostat).

55 Padel S., Lampkin N., 1994. Farm-level performance of Organic Farming Systems, in Lampkin N., Padel S. (red.): The economics of organic farming. An international perspective, CAB International, Wallingford.

Variabelen	Denemarken			Duitsland (1992–1993)			Zwitserland (1989–1991)		
	biologisch	traditioneel	biologisch/ traditioneel (%)	biologisch	traditioneel	biologisch/ traditioneel (%)	biologisch	traditioneel	biologisch/ traditioneel (%)
Aantal bedrijven	36	-		101	444		34	34	
oppervlakte cultuurgrond (ha)	28	29	97	35	35	100	15	15	100
Aantal fte's	1,75	0,99	175	1,75	1,56	112	2,45	2,03	121
Arbeidsinkomen (in €/fte)	8 527	6 903	124	11 909	11 258	106	13 191	14 046	94

Bijlagen

Bijlage A
De technische bijlagen van Verordening (EEG) nr. 2092/91

Bijlage I - Principes van de biologische productie in de landbouwbedrijven

A. Planten en plantaardige producten
B. Dieren en dierlijke producten van de volgende soorten: runderen (met inbegrip van bubalus en bison), varkens, schapen, geiten, paardachtigen en pluimvee
C. Bijenteelt en producten van de bijenteelt

Bijlage II - Producten die in de biologische landbouw mogen worden gebruikt

A. Meststoffen en bodemverbeteringsmiddelen
B. Bestrijdingsmiddelen
C. Voedermiddelen
D. Toevoegingsmiddelen, bepaalde in diervoeding gebruikte stoffen (die onder Richtlijn 82/471/EEG vallen), en technische hulpmiddelen voor diervoeders
E. Producten die zijn toegestaan voor het reinigen en ontsmetten van gebouwen en installaties voor de veehouderij (bijvoorbeeld uitrusting en gereedschap).
F. Andere producten

Bijlage III - Minimumeisen inzake controle en voorzorgsmaatregelen in het kader van de in de artikelen 8 en 9 bedoelde controle

A. Landbouwbedrijven
B. Eenheden voor de bereiding (verwerking, marktklaar maken, etikettering)
C. Invoerders van biologische producten

Bijlage IV - Gegevens over de kennisgeving over de activiteit aan de bevoegde autoriteit

Bijlage V

A. Aanduiding dat de producten aan de controleregeling zijn onderworpen
B. Communautair logo en grafische handleiding

Bijlage VI - Verwerking van producten van de biologische landbouw en bereiding van levensmiddelen

A. Toegestane ingrediënten van niet-agrarische oorsprong
B. Technische hulpstoffen en andere producten die bij de verwerking kunnen worden gebruikt
C. Toegestane ingrediënten van oorsprong uit de conventionele landbouw

Bijlage VII

Biologische veehouderij. Als richtsnoer geldende tabel inzake het aantal dieren per hectare overeenkomend met de uitrijdnorm van 170 kg stikstof per hectare

Bijlage VIII

Biologische veehouderij. Minimumoppervlakte van de binnen- en buitenruimten en andere kenmerken van de huisvesting voor de verschillende soorten en productietypes

Bijlage B
Lijst van derde landen waarvan de producten van de biologische landbouw in de Europese Unie worden ingevoerd

Procedure Artikel 11, lid 1

Argentinië
Australië
Hongarije
Israël
Tsjechië
Zwitserland

Procedure Artikel 11, lid 6

Belize
Bolivia
Bosnië-Herzegovina
Brazilië
Bulgarije
Burkina Faso
Canada
Chili
China
Colombia
Comoren
Costa Rica
Cuba
Cyprus
Dominicaanse Republiek
Egypte
El Salvador
Equador
Ethiopië
Filipijnen
Gabon
Gambia
Ghana
Guatemala
Guinee
Guyana
Honduras
India
Indonesië
Ivoorkust
Jamaica
Japan
Joegoslavië
Kaapverdië
Kameroen
Kenia
Kroatië
Madagaskar
Malawi
Marokko
Mauritius
Mayotte
Mexico
Myanmar
Namibië
Nepal
Nicaragua
Nieuw-Zeeland
Oeganda
Oekraïne
Pakistan
Papoea-Nieuw-Guinea
Paraguay
Peru
Polen
Roemenië
Rusland
Saoedi-Arabië
Servië
Seychellen
Slowakije
Sri Lanka
Thailand
Togo
Tonga
Tsjechië
Tunesië
Turkije
Uruguay
Vanuatu
Verenigde Staten
Vietnam
Zambia
Zimbabwe
Zuid-Afrika

Bijlage C
De verschillende versies van het communautaire logo

Europese Commissie

Biologische Landbouw

Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen

2000 – 28 blz. – 21.0 x 29.7 cm

ISBN 92-894-0366-7

KF-32-00-912-NL-C

Europese Commissie
Directoraat-generaal Landbouw

ISBN 92-894-0366-7

9 789289 403665 >

BUREAU VOOR OFFICIËLE PUBLICATIES
DER EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

L – 2985 Luxembourg